

Stijl van besturen Ridderkerk 2010

In deze notitie treft u de volgende hoofdstukken aan:

1. Inleiding	pag. 1
2. De rollen van de deelnemers	pag. 3
3. De drie speerpunten	pag. 6
4. De afspraken	pag. 10

1. Inleiding

In december 2011 hebben het college van b&w en de raad de notitie Nieuwe uitgangspunten voor participatie Ridderkerk vastgesteld. Tijdens de bespreking van die notitie hebben de raadsleden aangedrongen op een gebundelde versie van de daarbij behorende stukken. Die stukken treft u hierin aan. Het college heeft een visie op de wijze waarop het Ridderkerk wil besturen. Die visie noemen we de "Stijl van besturen". Een wezenlijk onderdeel daarvan betreft de toepassing van participatie in het dagelijks werk van de medewerkers. De uitwerking van de visie van het college moet ingebed worden in de werkwijze, houding en gedrag van de medewerkers. Inmiddels is hiermee gestart. In de bij deze bundel verstuurde raadsinformatiebrief vindt u hierover meer. Hierna volgt de bundeling van de u toegezegde stukken.

Wij als gemeentebestuur, dus raad én college, vinden dat wij er zijn voor de burgers van Ridderkerk.

Daarom moeten wij weten wat onze burgers van ons verwachten.

Participatie in Ridderkerk is erop gericht om de opvattingen van de Ridderkerkers bij het gemeentebestuur terecht te laten komen.

Dus vinden wij participatie belangrijk.

We hebben in Ridderkerk al lang diverse vormen van participatie en daar zijn we trots op. Participatie is een belangrijke aanvulling op de manier waarop wij de democratie in Nederland hebben ingericht. Veel Ridderkerkers doen er al aan mee en zijn daar ook trots op. Zij helpen ons om goed te besturen.

Maar hoe we in Ridderkerk participatie hebben ingericht, daar waren we nog lang niet tevreden mee. Wij als gemeentebestuur niet, maar ook de mensen die meededen niet. Waarschijnlijk veel Ridderkerkers die nu nog niet meedoen óók niet. Want waarom doen zij niet mee? Dat weten we niet. Misschien omdat wij het verkeerd aanpakten. Omdat we niet uitnodigend waren. Omdat we dachten dat participatie alleen kan vanuit ontmoetingsruimten en vergaderkamers. We beperkten ons immers steeds tot een kleine kring van mensen die meedoen. En nodigden daarmee andere Ridderkerkers niet uit om ook mee te doen.

Dat wil niet zeggen dat daar alleen het probleem zit. De mensen die wel meededen, waren ook niet tevreden. Dat kwam vooral omdat we vaak niet duidelijk waren waar we hen precies voor uitnodigden. En als zij dan een advies hadden gegeven, kregen zij vaak niet te zien wat er met dat advies was gedaan. Verschillende punten waarop we het vanaf nu dus anders doen.

Voor verbetering is het nodig dat je het eerst eens bent over waarom je iets doet. Waarom vinden wij participatie belangrijk en willen we ervoor zorgen dat participatie optimaal verloopt?

1.1. Wat willen we¹ met participatie bereiken?

- We willen iets kunnen doen met de wensen, zorgen en problemen van Ridderkerkers.
- We willen een actieve lokale samenleving die zelf verantwoordelijkheid neemt.
- We willen dat Ridderkerkers zich betrokken voelen bij gemeentelijke vraagstukken en door middel van participatie iets kunnen doen met hun betrokkenheid.
- We willen dat participatie leidt tot een betere kwaliteit van onze besluiten, producten en dienstverlening.

In de programmamonitor volgen we de resultaten van participatie.

1.2 Wat is nieuw?

Drie nieuwe speerpunten gaan ons helpen om participatie verbeteren.

1. De focus op platforms veranderen we in de focus op burgers.
2. We willen sociale participatie aanmoedigen zodat mensen hun rol als burger gemakkelijker vorm kunnen geven (samen de schouders eronder!).
3. We maken keuzes bij participatie:
 - a) we spreken telkens af wie (raad of college) wat gaat doen bij participatie
 - b) We streven bij participatie naar één moment van participeren;
 - c) We verbeteren de communicatie vooraf en achteraf bij participatie.

Het hulpmiddel 'afwegingskader voor participatie' helpt ons om deze keuzes te maken

1.3 Hoe weten we dat het goed gaat?

Als we participatie in een project evalueren, kunnen we ervoor kiezen om onder meer de volgende vragen te stellen:

	Mogelijke evaluatievragen	betrekking op:
1	Geven burgers/wijkbewoners aan zich voldoende betrokken te voelen bij gemeentelijke vraagstukken en dat zij door middel van participatie iets kunnen doen met hun betrokkenheid?	doel participatie
2	Geven zij aan dat wij goed omgaan met de wensen, zorgen en problemen van onze burgers/wijkbewoners?	doel participatie
3	Leidt participatie tot betere kwaliteit besluiten, producten en dienstverlening van de gemeente?	doel participatie
4	Zien we dat de Ridderkerkers meer zélf de verantwoordelijkheid nemen?	doel nieuwe afspraken
5	Doen er ándere (hoeveel) burgers mee dan zij die altijd al meededen?	doel nieuwe afspraken
6	Voelt de gemeenteraad zich voldoende bediend met participatie?	doel nieuwe afspraken
7	Is de communicatie vooraf en gedurende het participatietraject voldoende goed verlopen?	doel nieuwe afspraken
8	Is de terugkoppeling voldoende goed verlopen?	doel nieuwe afspraken
9	Doen de burgers die altijd al meededen, nu wéér mee?	nee, waarom afgehaakt?
10	Is er nu per project meer duidelijkheid over wanneer, met wie en in welke vorm de participatie plaatsvindt?	werking afwegingskader verwachtingenmanagement
11	Zijn wij potentiële participatiepartners vergeten? Zo ja, welke?	werking omgevingsanalyse

¹ Daar waar wij het in de notitie over 'we' hebben, hebben we het over het hele bestuur van Ridderkerk, dus het college én de raad.

1.4 Wat is participatie en wat is inspraak

De begrippen participatie en inspraak worden vaak met elkaar verward. Toch gaat het niet om hetzelfde, want er zijn belangrijke verschillen.

- Bij participatie gaat het om de communicatie over en weer tussen burgers en overheid bij het ontwikkelen van plannen en beleid. Voorafgaand aan de besluitvorming. Participatie is nooit verplicht. Als bestuur kies je ervoor om een participatietraject te doen, of je kiest ervoor om het niet te doen. Het bestuur is daar vrij in. En burgers zijn vrij om het bestuur zelf ongevraagd te adviseren op eigen initiatief. Dat is dus ook helemaal vrijwillig.
- Bij sommige beslissingen hebben burgers het recht om iets in te brengen voordat de overheid het besluit neemt. Dan gaat het over inspraak. Bij inspraak kunnen burgers voor de uiteindelijke besluitvorming nog protest aantekenen of eigen zienswijzen aangeven. Inspraak is bij sommige thema's verplicht.
 - Het recht op inspraak ontstond in de tweede helft van de vorige eeuw en is in de wet (Algemene Wet Bestuursrecht) geregeld. Je kunt zeggen, dat inspraak de eerste vorm van participatie in Nederland was. Elke gemeente, dus ook Ridderkerk, heeft een eigen 'Inspraakverordening', waarin dit wettelijke voorschrift is uitgewerkt².

We hebben in Ridderkerk met elkaar afgesproken, dat als inspraak bij een thema verplicht is, het afwegingskader wordt gebruikt naast de inspraakverordening.

2 De rollen van de deelnemers

Participatie is een samenspel van verschillende spelers. In dat spel heeft iedereen zijn eigen rol. In dit deel van de notitie gaan we in op de rollen van de deelnemers.

1. Het gemeentebestuur
2. De rol van de gemeenteraad
3. De rol van het college van burgemeester en wethouders (B&W)
4. De rol van de burger
5. Wat is participatie en wat is inspraak

2.1 Het gemeentebestuur

Het gemeentebestuur is de naam voor drie bestuursorganen gezamenlijk. Deze bestuursorganen zijn de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester als orgaan. Elke 4 jaar zijn er gemeenteraadsverkiezingen in het land en krijgt ook Ridderkerk een nieuwe raad. Naar aanleiding van deze verkiezingen spreken fracties binnen de raad over samenwerking en een nieuw programma en wordt een nieuw college gevormd. De drie bestuursorganen zorgen er samen voor dat Ridderkerk voor de Ridderkerkse burgers goed wordt bestuurd. De rollen die elk van de bestuursorganen speelt is vooral afhankelijk van de bevoegdheden en taken die zij hebben. Veelal is dat wettelijk bepaald of zijn hier afspraken over gemaakt. De gemeentelijke bestuursorganen hebben daarbij hun eigen rollen en die is anders dan die van de inwoners.

We merkten, vanuit de gemeenteraad, maar ook uit de bestuurskrachtmeting, dat bij participatie in Ridderkerk tot nu toe de rol van de raad niet voldoende zichtbaar en duidelijk was. Daar hadden raadsleden last van, maar ook participatiepartners. Die wilden hun werk vaak onder de aandacht brengen van het hele gemeentebestuur, terwijl participatie een verhaal van het college was. Dat is wel te begrijpen, want het college is het dagelijks bestuur van de gemeente en neemt heel veel besluiten over uiteenlopende onderwerpen. Daarbij wil het college zich laten adviseren, maar daardoor leek participatie vaak een verhaal van alleen maar het college.

² Wanneer dit document op de site staat, zal de inspraakverordening als link worden toegevoegd.

2.2 De rol van de (gemeente)raad

De leden van de raad zijn gekozen volksvertegenwoordigers en moeten uiteindelijk beslissen over de koers die een gemeente gaat varen. Ook de raadsleden voelden zich soms ongemakkelijk bij die belangrijke rol van het college in participatie.

- Want als er veel participatie is geweest; als dus al die burgers én het college vinden dat iets moet, hoe kun je dan als gemeenteraad nog zeggen dat je het anders wilt?
- Maar ook: hoe kun je als gemeenteraad actief zijn in het verzamelen van informatie in de samenleving (aanbeveling uit de Bestuurskrachtmeting) als het college dat al doet?

2.2.1 Een grotere rol van de raad

Als de raad over een onderwerp de beslissing moet nemen, zal de raad vooraf vaker en duidelijker moeten aangeven of hij bij de beleidsvoorbereiding kiest voor participatie, door wie, waarover en in welke vorm (bijv. informeren, raadplegen, advies vragen etc.). Meestal zal het college zorgen voor de uitvoering van de participatie. Maar de raad kan ook beslissen dat dát anders moet. De raad bepaalt die keus in een startnotitie over het thema.

2.2.2 Het gemak van startnotities

In Startnotities zetten we voor elk plan/beleid/project het ontwerp van wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen. In startnotities worden ook afspraken over met welk doel, hoe en met wie we participatie gaan doen bij het betreffende plan. Bij alle grote projecten, bij alle beleidszaken, verordeningen en regelingen is de raad verantwoordelijk dus moet de raad ook besluiten welke participatie bij dat onderwerp geschikt is. Na deze beslissing zorgt het college ervoor dat dit goed wordt uitgevoerd.

- Vaak zal het college aan de raad een voorstel doen over de vorm van participatie bij een project. De raad kan dat voorstel overnemen of via een amendement wijzigen.
- Als we eenmaal hebben afgesproken hoe we het gaan doen, willen we dat in principe niet tussentijds veranderen. Anders wordt het een chaos. Participatie organiseren en faciliteren is immers niet gemakkelijk en vraagt veel flexibiliteit en goede wil van veel mensen.

2.2.3 Het 'burgerinitiatief'

Het burgerinitiatief is een vorm van 'ongevraagd adviseren' aan de gemeenteraad. Burgers kunnen daarmee zorgen dat een thema of goed idee door de gemeenteraad wordt besproken.

In 2007 is de verordening 'burgerinitiatief'³ vastgesteld. Sinds die tijd liggen er op de balie in de ontvangsthal van het gemeentehuis altijd folders die hier reclame voor maken. 'Heeft u een goed idee voor Ridderkerk?' Daarnaast is er informatie over opgenomen op de gemeentelijke website. Dit instrument is goed om te hebben, maar heeft de raad nog steeds niet écht zichtbaarder gemaakt. Daar is meer voor nodig. Wij zoeken oplossingen in een duidelijkere rol van de raad bij de afspraken over participatie.

2.2.4 Samenspraak

Enkele malen per jaar worden er contactmomenten met burgers georganiseerd vanuit de raad. Dit wordt gefaciliteerd vanuit de griffie. Deze momenten zijn ook een vorm van participatie.

³ Wanneer dit document op de site staat, zullen de verordening burgerinitiatief en de folder burgerinitiatief als link worden toegevoegd.

2.2.5 Inspreken in de raadscommissie

Bij de raadscommissies kunnen burgers inspreken. Hoe dat werkt staat in de Gemeentegids en bij de gagenda van de raadscommissies en gemeenteraad in het Gemeentejournaal (Combinatie).

2.2.6 Ontmoeting rond de begroting

Jaarlijks organiseert de gemeenteraad rond de begrotingsbehandeling een markt in de hal van het gemeentehuis. Naar aanleiding van een thema wordt een aantal organisaties uitgenodigd zich te presenteren. Centraal staat de onderlinge ontmoeting met daarbij de mogelijkheid om het gemeentebestuur te spreken over het voorgenomen beleid voor het volgende jaar, zoals verwoord in de begroting. Deze bijeenkomsten worden georganiseerd vanuit de griffie.

2.3. De rol van het College van B&W

Het college van B&W is het 'dagelijks bestuur' van Ridderkerk en beslist over dagelijks voorkomende onderwerpen, maar ook over uitvoeringszaken die direct invloed hebben op de woon- en leefomgeving in de gemeente. Bij de projecten waarvoor het college die eigen beslissingen mag nemen, mag het college ook zelf kiezen welke vorm van participatie het wil. Behalve dat het college veel beslissingen zelf mag nemen, is het college ook verantwoordelijk voor het organiseren en faciliteren van de meeste vormen van participatie. Dat is handig, want voor participatie is niet alleen een wens en beslissing nodig, maar ook menskracht. Het college heeft daarvoor de beschikking over ambtenaren. Ook in het geval dat de raad in de participatie een rol wil spelen, zal het college het traject faciliteren. Het kan niet zo zijn dat de griffie dat met drie mensen zou moeten doen, behalve bij burgerinitiatief, samenspraak en begrotingsmarkt.

2.4 De rol van de burger

Bij participatie hebben we het over meedoen en meedenken met het besturen van de gemeente door samenwerkingspartners zoals organisaties en burgers. Maar een burger is natuurlijk niet altijd een samenwerkingspartner van de gemeente. De burger staat ten opzichte van de overheid/gemeente in verschillende rollen. Hieronder hebben we die kort toegelicht.

We onderscheiden zes burgerschapsrollen.

De burger als kiezer	De gemeente luistert naar hem, heeft een duidelijke visie op de toekomst en maakt waar wat zij belooft.
De burger als klant	Heeft recht op goede dienstverlening (klantcontacten, producten, welzijn- en zorgvoorzieningen, vergunningen)
De burger als onderdaan	Heeft recht op orde, gezag en veiligheid (handhaving, werk en inkomen, belastingen, veiligheid en regelgeving)
De burger als partner	Wil serieus genomen worden bij het ontwikkelen van beleid en het maken van goede keuzes
De burger als wijkbewoner	Heeft recht op kwaliteit van zijn leefomgeving (wijkplannen, beheer, realisatie en onderhoud) en zorgt dus zelf ook niet voor overlast.
De burger als belastingbetaler	Heeft er recht op dat zijn belastinggeld goed wordt besteed.

We zien, dat bij participatie alle burgerschapsrollen samen komen. De rol waar de participerende burger zich in plaatst, is de rol van burger als partner. Maar hij kan zijn rol alleen vervullen als hij ook al die andere rollen in beeld heeft.

We willen, als we het over participatie hebben, praten over de Ridderkerker als 'burger/partner'. Ridderkerkers die meedoen en meedenken met het bestuur zijn bij participatie even geen klant van de gemeente en ook heel even geen belastingbetaler. Op het moment van participatie zijn zij *partners*. Dan past het woord 'burger' beter. 'Burgers' zijn inwoners die de verantwoordelijkheid voor Ridderkerk niet alleen bij anderen laten, maar zelf ook meedoen.

U wordt verzocht om bij het woord 'burger' te lezen: burgers, partners en bedrijven.

3 De drie speerpunten

Drie speerpunten helpen om de participatie te verbeteren.

4. De focus op platforms veranderen we in de focus op burgers.
5. We moedigen sociale participatie (samen de schouders zetten onder maatschappelijke problemen – niet alleen naar de overheid kijken, maar zelf ook aan de slag) aan, zodat mensen hun rol als burger gemakkelijker vorm kunnen geven.
6. We maken keuzes bij participatie:
 - a) we spreken telkens af wie (raad of college) gaat wat doen bij participatie
 - b) We kiezen bij participatie voor één moment van participeren;
 - c) We verbeteren de communicatie vooraf en achteraf bij participatie.

Het hulpmiddel 'afwegingskader voor participatie' helpt ons om deze keuzes te maken.

3.1 De focus op burgers

We vinden het belangrijk dat Ridderkerkers meedoen. Maar als we een nieuw project hebben, en nadenken over wie kan meedenken, over wie zin, talent, tijd en energie daarvoor hebben, kijken we eerst, en soms alléén maar naar onze platforms.

We willen vanaf nu altijd alle Ridderkerkers uitnodigen (óók de mensen in de platforms). Voor elk nieuw project gaan we daarom op zoek naar de deskundigheid en ervaring we nodig hebben en zoeken de burgers die dat in huis hebben en willen delen. Zo groeit participatie, met nóg meer mensen die zin, talent en energie hebben om er samen met andere Ridderkerkers de schouders onder te zetten

3.1.1 Iedereen moet meedoen?

Nee, niet iedereen hoeft mee te doen. Er zijn natuurlijk mensen die niet mee kunnen of willen doen, om welke reden dan ook. Die mensen moeten we ook niet lastig vallen. Maar we weten dat er veel mensen zijn die zich nog nooit uitgenodigd hebben gevoeld. En die daarom niet meedoen. En dat komt dus misschien omdat we de neiging hebben altijd eerst naar de platforms te kijken. Dat bedoelen we met 'de focus op platforms'. Zolang we daar niets aan doen, nodigen we anderen niet uit.

3.1.2 Inwoner of burger?

We willen hier graag afspreken dat we elkaar bij participatie geen 'inwoner' noemen, maar 'burger'. Bij participatie ben je even geen klant van de gemeente en ook heel even geen belastingbetaler, maar op dat moment ben je een *partner*. Daar past het woord 'burger' beter bij. 'Burgers' zijn inwoners die de verantwoordelijkheid niet alleen bij anderen laten, maar zelf ook meedoen. Die samen bouwen aan Ridderkerk. Burgers kijken niet alleen naar de gemeente, maar ook naar hun

eigen rol in straat of buurt. We willen meer mensen verleiden om deze rol op te pakken. We willen daar meer aandacht voor, bijvoorbeeld in de vergaderingen van wijkplatforms en bij de besteding van wijkbudgetten. Aandacht voor die rol zien we bij het bevorderen van sociale participatie.

3.2 Hoe zoeken we meer burgers?

3.2.1 Omgevingsanalyse

We doen bij elk project een omgevingsanalyse. Dan kijken we met welke mensen we te maken krijgen tijdens het project. En welke mensen we kunnen vragen om mee te doen. Wie je kunt raadplegen, of wie informatie nodig heeft. Een omgevingsanalyse helpt ons om iedereen tegen te komen en om niemand te vergeten.

- Het instrument 'omgevingsanalyse' gebruiken we naast het afwegingskader. In het afwegingskader is het doen van een omgevingsanalyse dan ook stap 0.
- Participatiepartners vinden we overal. Er zijn in Ridderkerk veel maatschappelijke netwerken, waarbinnen mogelijke participatiepartners actief zijn. Onze participatieplatforms zijn óók maatschappelijke netwerken. Dus vanuit de platforms kan ook worden gezocht naar nieuwe mensen.

3.2.2 E-participatie

We gaan ons in 2011 oriënteren op e-participatie. Dit is participatie waarbij we burgers via 'social media' benaderen. Dat betekent dat we mensen uitnodigen om mee te doen via bijvoorbeeld Internet, Facebook, Hyves of andere digitale netwerken.

- We beginnen met extra aandacht voor participatie op of via onze gemeentesite.
- We onderzoeken ook of we echt veel moeten investeren in e-participatie. Immers, de leeftijdsopbouw en het opleidingsniveau in Ridderkerk kunnen een rol spelen bij de keuzes die je voor social media maakt.
- Ook in Ridderkerk zal participatie zich in de toekomst steeds minder in vergaderkamers en bijvoorbeeld wijkcentra afspeelen, maar steeds meer vanuit huiskamers, kantoren, of bijvoorbeeld via mobieltjes gewoon op straat!

3.2.3 Contacten in wijken en buurten

We hebben overal individuele contacten in wijken en buurten. Mensen die zich vanuit zichzelf opwerpen als contact, die dat niet doen vanuit een platform, maar vanuit een eigen verantwoordelijkheid of motivatie. Mensen die niet willen vergaderen, maar wel zorg hebben voor de omgeving, de wijk, de buurt. We gaan onderzoeken hoe je de energie van deze mensen op een positieve manier kunt benutten.

3.2.4 Wat moet je doen om mensen te betrekken

We gaan beter laten zien waar participatie goed voor is. Dan nodigen we vanzelf nieuwe mensen uit die mee gaan doen. We gaan ook beter opletten waarom mensen mee willen doen, en ook waarom mensen niet mee willen doen. Als we dat begrijpen kunnen we nieuwe participatiepartners gemakkelijker vinden. We gaan het per project aantrekkelijk maken!

- Gebleken is ook dat sommige burgers wel een keer willen participeren als een onderwerp hun interesse heeft, maar dat zij niet in een instituut als bijvoorbeeld een wijkplatform willen deelnemen.

Dit hebben we gezien in het project deregulering (waar gemeente samen met burgers de Welstandsnota en bijvoorbeeld de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) hebben doorgenomen).

3.2.5 Nieuwe en jonge inwoners

We vragen aandacht voor participatie bij onze *nieuwe* en bij onze *jonge* inwoners. Bij inschrijving in de gemeenteadministratie ontvangt een nieuwe inwoner een pakket met informatie over de mogelijkheden voor participatie. Een nieuw te ontwikkelen regelmatig te organiseren bijeenkomst voor nieuwe inwoners kan ook in het teken staan van burgerschap en participatie. Op dit moment wordt onderzocht of zo'n dag de moeite waard is om te organiseren. Jonge Ridderkerkers die 18 worden, krijgen al een informatieboekje thuisgestuurd waarin ze ook worden gestimuleerd om hun verantwoordelijkheid als burger te gaan nemen. Dit boekje is overigens samengesteld door onze Jongerenraad op verzoek van de gemeenteraad (coproductie).

3.2.6 Daadwerkelijk in de buurt!

We gaan door met de 'daadwerkelijkindebuurtdag' – de 1^e donderdag van oktober. Al enkele jaren organiseren we deze dag waarop alle ambtenaren als vrijwilliger de buurt en wijk in trekken. Deze dag kan ook worden gebruikt om inwoners op te roepen mee te doen en mee te denken.

3.2.6 Leren bij andere gemeenten

We kijken bij andere gemeenten hoe zij bewonersparticipatie doen bij het verleiden van andere burgers dan zij die al in platforms zitten. We kijken bij Albrandswaard, Barendrecht en in de regio naar ervaringen, ook naar wat op andere plekken in Nederland wordt geleerd.

3.3 Sociale participatie aanmoedigen

We moedigen sociale participatie aan, zodat mensen hun rol als burger gemakkelijker vorm kunnen geven. We hebben gezien dat participatie in Ridderkerk zich ontwikkelt en vernieuwt. Kijken we naar de geschiedenis van participatie in de wijkoverleggen van Ridderkerk dan zien we een belangrijke ontwikkeling.

- a. Eerst was knelpuntparticipatie het belangrijkste (het signaleren van knelpunten, zoals losse stoeptegels, kapotte lantarenpalen). Beheerstaken bij de gemeente werden ook hierdoor steeds beter georganiseerd. We luisterden dus wél! Er kwam een servicenummer waar men naar toe kon bellen. Hierdoor werd steeds opnieuw vergaderen over knelpunten in de buitenruimte minder dringend;
- b. Door deze ontwikkeling kon de participatie in de wijkoverleggen groeien naar beleid- en beheerparticipatie. (meedenken over zoals parkeerzaken, speelplekken in de wijk, verkeerszaken). De vergaderingen gingen ook steeds meer over zaken waar de gemeente mee bezig is zoals wijkontwikkelingsplannen, woonzorgzones en bijvoorbeeld problemen met hangjongeren;
- c. De laatste tijd zien wij een ontwikkeling naar 'hoe pakken we problemen in de wijk op, of hoe maken we de wijk samen prettiger, leefbaarder, veiliger en mooier?' Dit is een ontwikkeling naar sociale participatie. Bij sociale participatie gaat het er meer om hoe je je als burger, als wijkbewoner opstelt en hoe je mee vorm geeft, mee werkt, aan je omgeving. Waarbij je niet alleen kijkt naar de overheid, maar naar ook je éigen verantwoordelijkheid neemt.

Deze laatste vorm van participatie, *sociale participatie*, willen we verder ontwikkelen. Omdat we kansen zien. Als overheid kan je het immers niet alleen. We weten dat we er met wetten, regels en alleen handhaving niet komen. Voor die sociale participatie willen we meer aandacht hebben.

De groei naar sociale participatie zien we in de Wijkoverleggen en ook in de Wijkideeteams, waar met behulp van de wijkbudgetten mensen andere mensen verleiden om óók verantwoordelijk te worden voor hun eigen omgeving, dus hun burgerschapsrol te nemen. Ook de opkomst van *Buurtbemiddeling* en *Buurtpreventie* in verschillende wijken zijn voorbeelden van de groei naar sociale participatie. We blijven dit veel aandacht geven.

Overall in Nederland zien we gemeenten die dit spoor aan het ontdekken zijn. Er is nog geen 'spoorboekje' voor; het moet zich werkendeweg ontwikkelen.

3.4 Keuzes maken bij participatie

Bij het maken van keuzes bij participatie gebruiken wij een hulpmiddel: het afwegingskader voor participatie'. Het afwegingskader is een soort invulformulier dat je doorloopt, zoals het formulier voor de belastingaangifte. Er worden verschillende vragen in gesteld. Als je het afwegingskader helemaal tot het eind hebt doorlopen, weet je welke vorm van participatie je kiest met welke deelnemers, en je weet ook wat de participatie moet opleveren.

3.4.1 Wie doet wat

We spreken telkens af wie (raad of college) gaat wat doen bij participatie. Hiervoor gebruiken we het Afwegingskader. Dat instrument helpt ons om die keuzes goed te maken.

3.4.2 Slimme keuzes

We kiezen om efficiënt te zijn bij participatie waar het mogelijk is voor één moment van participeren. Soms raakten we verzeild in een onbestemd communicatietraject waarbij niemand weet wie het laatste woord heeft. En niemand is blij als hij zijn energie over een lang traject moet spreiden, terwijl het ook in één keer kan. Goede keuzes vooraf helpen daarbij (alwéér het Afwegingskader dat ons daarbij helpt).

- Als de keuze wordt gemaakt voor bijvoorbeeld 'advies vragen', en het advies is binnengekomen, dan is de participatie afgerond op het moment dat de adviesgever heeft gehoord wat met zijn of haar advies is gedaan.
- De rolverdeling is hier ook weer heel belangrijk: een adviseur is geen beslisser.

3.4.3 Betere communicatie

We verbeteren de communicatie vooraf en achteraf bij participatie. *Hier gaat het ook om verbetering van afspraken.* We waren vaak niet duidelijk over hoe we het zouden doen bij participatie. Met het 'afwegingskader' als hulpmiddel zijn we nu veel beter in staat om de mensen die worden uitgenodigd voor participatie in een vroeg stadium op de hoogte te brengen van ons verzoek. Zij kunnen er dan rekening mee houden dat zij op een bepaald moment energie in gaan steken.

De communicatie achteraf verbeteren is een oud aandachtspunt: mensen moeten weten wat er met hun inbreng is gedaan. Daarom hebben we in het afwegingskader stap 6: de communicatie van participatie. Met aandacht voor het traject vóór, tijdens en ná de participatie.

3.5 Vormen van participatie

We willen het in Ridderkerk liever niet hebben over de participatieladder. Het woord 'ladder' suggereert immers, dat hoe hoger je klimt, hoe belangrijker de participatie is. Maar wij willen niet hoger, we willen *beter*. De vormen van participatie die we in Ridderkerk gebruiken, zijn alle even goed, en passen bij dat wat we willen doen en bereiken.

1	Informeren	We willen bewoners/bedrijven/instellingen vertellen waar we mee bezig zijn en waarom we bepaalde besluiten willen gaan nemen
2	Raadplegen	We willen weten wat 'men' vindt. Wij stellen daarom gerichte vragen aan Ridderkerkers (evt. steekproef). Informeren, raadplegen en advies vragen zijn drie verschillende vormen van participatie. We spreken af dat we de vorm <i>raadplegen</i>

		<i>niet in combinatie</i> met andere vormen gebruiken. Om misverstanden te voorkomen. Raadplegen is geen 'adviseren'.
3	Advies vragen	We willen van deelnemers aan participatie horen wat er speelt, welke oplossingen zij zien en wij willen deze inbreng verwerken in het uiteindelijke voorstel en besluit.
4	Coproduceren	Wij willen samen met andere partijen iets van de grond krijgen. Vanuit gelijkwaardigheid. Zodat anderen ook hun eigen doelen realiseren.
5	Faciliteren	We willen alles aan de ander overlaten en alleen ondersteunen.

In Ridderkerk kennen we bij participatie de vorm '*meebeslissen*' niet. We willen dat het bestuur de beslissingen neemt, en dat willen we zo houden.

4 De afspraken

4.1 De term platform

We schakelen alle platforms gelijk. Elk maatschappelijk netwerk (groep mensen) dat participatiepartner van de gemeente wil zijn en daarvoor door de gemeente ondersteund wordt, wordt bij de gemeente een **platform** genoemd. Dat is het koepelbegrip.

De platforms kiezen zelf hun eigen naam. Wijkoverleggen heten zo als zij dat willen, beleidsplatforms mogen platforms heten of raad.

- Let op wanneer men een platform zich 'raad' gaat noemen, scheidt dat soms verwarring. Heel vaak wordt de gemeenteraad immers ook 'de raad' genoemd.

4.2 Het faciliteren van platforms

Wij bedoelen met 'het faciliteren van platforms' dat wij ze ondersteunen in brede zin. Wij zorgen voor ondersteunende begeleiding door een coördinerend ambtenaar aan te stellen die contactpersoon is: de Wijkregisseur. Daarnaast zorgen we voor catering, onderdak en notulering bij vergaderingen, post- en informatieverspreiding en secretariaatswerk. Ook zorgen we voor deskundigheidsbevordering als dit gewenst is. Een paar platforms doen dat gedeeltelijk of helemaal zelf. Maar in een dergelijk geval ondersteunt de gemeente, door daar een klein bedrag voor beschikbaar te stellen.

4.2.1 Platforms moeten meerwaarde hebben

We faciliteren platforms die een meerwaarde hebben doordat zij zichzelf kunnen organiseren. Platforms die niet 'omvallen' als wij ons terugtrekken, en die een goede gesprekspartner op een bepaald thema zijn. Die zelfstandig onderwerpen kunnen formuleren, onderwerpen die zijn afgebakend, over wijk, doelgroep, thema of project. Platforms met aandacht voor hun eigen professionaliteit.

- De bestaande wijkplatforms, of bijvoorbeeld de Jongerenraad, het Klantenplatform sociale dienst, het Beleidsplatform Natuur, Milieu en Duurzaamheid;

4.2.2 Of ze moeten wettelijk verplicht zijn

We faciliteren platforms die zijn opgericht vanuit een wettelijke plicht voor de gemeente om de participatie m.b.t. die wet uit te voeren;

- ⇒ NB: het wettelijke voorschrift participatie vorm te geven bevat geen uitspraken over de vorm van participatie. Gemeenten zijn er vrij in om het op eigen wijze vorm te geven. Dat betekent dat uitgangspunt a. ook hier geldt. Loopt het niet, dan gaan we zoeken naar andere vormen van participatie (na geprobeerd te hebben eruit te komen);

4.2.3 Een platform hoeft niet persé

We hoeven *geen* platform als we niet voldoende betrokken actieve burgers kunnen vinden. Het is prettig en belangrijk om met ervaringsdeskundigen te praten, maar dat kan ook zonder platform, zoals in de wijk Oost (zie in het kader);

Ervaringen in Oost

Op dit moment heeft niet elke wijk een Wijkplatform. Zoals de wijk Oost. Het lijkt misschien vreemd, maar de ontwikkeling naar sociale participatie zien we ook daar. In de wijk Oost zijn er wijkbewoners die zich liever ongeorganiseerd sterk maken voor hun woonomgeving.

In deze wijk is wel geprobeerd om een wijkplatform op te starten. Maar het lukte niet. Er stelden zich onvoldoende mensen beschikbaar. Daardoor gingen wij ons afvragen of een Wijkplatform altijd moet? Zijn er geen andere manieren om ervoor te zorgen dat burgers/wijkbewoners zich betrokken voelen bij gemeentelijke vraagstukken en iets kunnen doen met hun betrokkenheid? Jawel, dat bleek eigenlijk vanzelf. Doordat we wél luisterden naar de wijkbewoners die knelpunten aangaven.

1. Er is inmiddels een tweewekelijks **inloopspreekuur** opgestart, waar diverse **maatschappelijke partners** samen met de gemeente luisteren naar tips, knelpunten en adviezen van de wijkbewoners. Dus de politie, woonvisie, gemeente, sport en welzijn luisteren dáár naar wat de burgers van Oost hen te vertellen hebben.
2. Een paar **wijkbewoners** zijn aan de slag gegaan met een positieve actie. Met de nadruk op samenleven en zuinig zijn op elkaar maken zij een '**burenkalender**'. Deze verjaardagskalender-met-een-boodschap kunnen we zien als een actie zoals een 'burgerhandvest'. Maar deze is *niet* opgelegd door de overheid, *niet* voor het hele land, maar kleinschalig, burens voor burens; voor wijk, buurt en straat.

4.2.4 Geen dubbele platforms

We faciliteren *geen* platforms die dezelfde dingen doen. In 2011 onderzoeken we hoe we verder gaan met bestaande platforms die evt. de krachten kunnen bundelen. Dat gaat over de krachten vanuit het Sociaal Platform, Beleidsplatform Ouderen, WMO-adviesraad, Beleidsplatform Gehandicapten en het Platform Vrijwilligers.

4.2.5 Actiegroepen

Hoe we omgaan met actiegroepen, gaan we per situatie bekijken. Partijen die zich sterk maken om gemeentelijk beleid te bestrijden kunnen we als gemeente immers niet zonder meer faciliteren (ook niet via Wijkbudgetten).

- ⇒ Een actiegroep kiest bewust voor een autonome positie en rol ten opzichte van de gemeente. Een actiegroep valt om die reden buiten het kader van de discussie over participatie;
- ⇒ Natuurlijk nemen we de inbreng en argumenten van actiegroepen óók serieus. Wij zullen deze in betreffende stukken noemen, en er bestuurlijk inhoudelijk op reageren;

4.2.6 Niet representatief

De samenstelling van adviesgroepen en platforms bij participatie hoeft niet representatief te zijn. Het gemeentebestuur is dat wel, als gekozen volksvertegenwoordigers. Wel moeten we opletten dat bij participatie zoveel mogelijk denkrichtingen om de tafel zitten.

4.3 De agenda van platforms

Onze sociale netwerken, dus ook de platforms zijn onze 'ogen en oren' in de samenleving. Wij willen graag dat zij ons dingen vertellen, die niet op een andere manier bij ons terecht komen. Daarom maakten we een paar afspraken over de agenda's van platforms

4.3.1 Beleid- en beheerszaken

De gemeente zet in de platforms beleid- en beheerszaken alleen op de agenda als dit in de startnotitie (afwegingskader) over het betreffende thema is vastgesteld (zie Bijlage A onder: De rol van startnotities). Een platform zet daarnaast ook zelf zaken op de agenda (om ongevraagd advies te geven).

- a. Wijkontwikkelingsplannen (WOPs): wijkplatforms vaardigen als zij dat willen een of meer deelnemers af naar projectgroepen zoals dat bij de WOPs gebruikelijk is. Het wijkplatform wordt als platform niet benaderd voor participatie (we hoeven als gemeente dus niet verschillende malen hetzelfde te doen: in een projectgroep én in een platform adviezen ophalen over de WOPs). Maar op deze manier is de belangrijke koppeling met het wijkplatform wél gemaakt;
- b. BAR-verband en participatieafspraken: vooral bij beleidsplatforms hebben we hier afspraken over nodig. Dit knelpunt hebben we gezien bij aanbestedingstrajecten. Als er in Barendrecht andere afspraken over participatie zijn dan in Ridderkerk, gaan we vooraf met elkaar overleggen hoe we de participatie bij het betreffende plan/beleid/project gaan doen.
- c. Als beleidszaken geagendeerd staan, zijn de projectleiders en beleidsmedewerkers die ermee te maken hebben samen met het platform verantwoordelijk voor het slagen van de participatie over het project of beleid (tot en met de terugkoppeling over wat er met de participatie is gedaan)

4.3.2 Sociale participatie

De platforms zijn 'ogen en oren in de samenleving' als het gaat om 'sociale participatie'. Zoals eerder gezegd, gebeurt dat in vrijwel alle platforms al. Met de platforms zal verder worden besproken hoe we dat het beste in kunnen gaan vullen.

- ⇒ De wijkplatforms praten steeds vaker over dingen die wij als gemeente kunnen doen om wijkbewoners te helpen om goede burgers te zijn.
- ⇒ Ook de andere platforms zien we steeds meer samenwerken om goede dingen voor heel Ridderkerk van de grond te krijgen.

4.3.3 Geen foutmeldingen

Bij de platforms worden geen foutmeldingen en eenvoudige knelpunten op de agenda gezet (zoals lantarenpalen die het niet doen, scheve stoeptegels). Heeft een lid van een platform over zoiets een melding, dan moet hij deze melding direct bij de gemeente aanklaarten. Dat kan elke Ridderkerker doen. Via het meldpunt openbare ruimte (check gemeentegids voor het nummer)

4.3.4 Vergadercyclus

We platforms vergaderen 4 x per jaar. Als het nodig is, worden andere vergaderingen ingepland. Of het nodig is, beslist de voorzitter samen met de coördinator van de platforms of de wijkregisseur. De agenda van de platforms wordt immers voor een groot deel bepaald door de projecten en trajecten die lopen en die hun eigen planning hebben. Aan de andere kant vraagt de gemeente aan de platforms een grote mate van flexibiliteit om een advies uit te brengen omdat de bestuurlijke agenda daarom vraagt.

- a. Er wordt in ieder geval een vergadering gepland vóór 1 april, om de gemeente de adviezen voor de kadernota mee te geven.

- b. Daarnaast wordt er een vergadering gepland rond begin september. Dan is de kadernota vastgesteld en zijn de voorbereidingen voor de begroting in volle gang
- c. Twee andere vergaderingen worden gepland op momenten dat het platform dat goed acht.

Naast de vier basisbijeenvakkomsten moet de gemeente aan platforms kunnen vragen om mee te denken op andere momenten van het jaar. We gaan ervan uit, dat de vergaderdruk niet hoger wordt dan 6 x per jaar vergaderen. Voor bestuur, projectleiders en beleidsambtenaren zullen de platforms hiermee beter benaderbaar zijn. Er hoeft niet meer te worden gewacht op een reguliere vergadering om de platforms te benaderen. En we vermijden de vergadermoeheid die we soms tegenkwamen bij platforms.

- ! We moeten goed opletten dat we de vraag aan een platform om 'binnen een week' een advies te maken *nooit* meer hoeven te stellen!

4.3.5 Stijl van besturen

De afspraken over de agenda van de platforms stelt eisen aan de gemeente. Met betrekking tot het op de agenda zetten van thema's, bij het vragen om advies, bij het terugkoppelen wat met de adviezen is gedaan en de algemene communicatie over thema's.

- ⇒ *Projectleiders en beleidsmedewerkers*. Dit vraagt een 'antenne' en terugkoppelingsdiscipline bij projectleiders en beleidsmedewerkers. Zij moeten alert zijn en afspraken uit startnotities nauwkeurig afstemmen met het ambtelijk aanspreekpunt van de wijk (worden binnen de gemeente momenteel 'wijkaccountmanagers' genoemd) of de platformcoördinator. Via hen de wijk- en beleidsplatforms.
- ⇒ *Ambtelijk aanspreekpunten in de wijk en platformcoördinator*. Dit vraagt vooral veel van deze mensen. Zij moeten antennes hebben wanneer het belangrijk is om een wijkplatform bijeen te roepen. Voor gemeentelijke projecten, en ook om de ontwikkelingen rond 'sociale participatie' in de wijken te borgen.
 - Dit houdt in dat we de rol van deze ambtelijke aanspreekpunten als functie moeten doorontwikkelen.
- ⇒ *Bestuur en Management*. Ten slotte vraagt dit sturing vanuit het bestuur en het management.

4.4 Initiatiefsubsidies, wijkbudgetten en wijkbezoeken

Wij willen de trend naar meer aandacht voor sociale participatie bij individuele burgers of groepen van burgers stimuleren, maar ook in de platforms. Dit betekent dat we nog eens goed moeten kijken naar initiatiefsubsidies en de wijkbudgetten. We willen goede initiatieven vanuit de wijk blijven ondersteunen. Daarover hebben we afspraken gemaakt.

4.4.1 Wijkbudgetten en initiatiefsubsidies

Naast de voorwaarde het bevorderen van de *sociale samenhang*, is er nu de voorwaarde dat de acties vanuit de wijkbudgetten en de initiatiefsubsidies de burgers ondersteunen in het nemen van hun burgerschapsrol. *Sociale participatie* dus. Bij veel wijkideeteams zagen we dit al vaak gebeuren, dus was het omschrijven van dit criterium vaak het vastleggen van hoe het nú al werkt; bij de initiatiefsubsidies gaan we dit criterium invoeren en in de verordening⁴ opnemen. Daarnaast zijn er nog enkele andere afspraken gemaakt:

- a. De wijkideeteams zijn gekoppeld aan de wijkoverleggen. De wijkideeteams zijn ontwikkelaars van initiatieven. Het wijkoverleg maakt zich sterk voor de zaken in de wijk en

⁴ Wanneer dit document op de site staat, zal de subsidieverordening als link worden toegevoegd.

zijn de 'oren en ogen' in de wijk. Daarom is het belangrijk dat wijkoverleg en wijkdeeteam per wijk samen werken.

- b. In de wijken waar geen wijkoverleg is, doet de wijkregisseur dat, als 'oren en ogen in de wijk' samen met het wijkdeeteam;
- c. Zolang er geen wijkoverleg, noch een wijkdeeteam actief is in een wijk, is er evenmin een wijkbudget;

4.4.2 Wijkbezoeken van het college van B&W

Wijkbezoeken van het college van B&W worden niet meer zonder meer elk jaar georganiseerd. We organiseren wijkbezoeken alleen wanneer ten minste 1 van de 3 onderstaande zaken speelt:

- a. Heeft het college wat te melden? (aanbodgericht)
- b. Hebben we in een startnotitie aangegeven of een thema om het organiseren van een wijkbezoek vraagt? (aanbodgericht) De format van de gemeentelijke startnotitie wordt aangepast zodat dit niet wordt vergeten⁵.
- c. Spelen er bepaalde dingen in de wijk? (vraaggericht) (melding door bijvoorbeeld politie, , straat, enz.) de ambtelijk aanspreekpunt in de wijk moet bij het bestuur adviseren of het nodig is. Het college beslist of het nodig is om een wijkbezoek te organiseren.

Slechts één van deze redenen is dus nodig om te beslissen een wijkbezoek te organiseren. We realiseren ons dat wijkbezoeken eveneens 'vindplekken' van betrokken inwoners zijn. Daar letten we op bij het zoeken naar nieuwe mensen die meedoen en meedenken.

- ! We moeten er rekening mee houden dat het organiseren van een wijkbezoek 6 weken voorbereidingstijd vergt!

4.4.3 Wijkregisseur

De wijkregisseur (heette voorheen wijkaccountmanager) is vanuit de gemeente het eerste aanspreekpunt voor de hele wijk. Dat betekent dat hij/zij niet alleen het aanspreekpunt is voor het wijkplatform, maar voor alle zaken die er in een wijk spelen. Hij/zij is daarmee aanspreekpunt voor projectleiders, beleidsmedewerkers, inwoners, wijkplatform en maatschappelijke partners die actief zijn in de wijk.

De wijkregisseur signaleert zaken op verschillende beleid- en beheersterreinen, zorgt voor coördinatie in overleg en afstemming als hij/zij dat nodig vindt (heeft daarvoor de opdracht) en mag thema's op de agenda van het college zetten.

⁵ De format voor een startnotitie is bijgevoegd als bijlage